

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 23.04.2026 nr 8-2/26/2314
, HTM/26-0471/-1K/
Meie 18.05.2026 nr 1.2-3/1096-2

"Strateegiliste uuringute programm" käskkirja eelnou kooskõlastamine

Lugupeetud Kristina Kallas

Täname võimaluse eest käskkirja eelnõu kohta arvamust avaldada. Kooskõlastame haridus- ja teadusministri käskkirja „Strateegiliste uuringute programm“ (SUP) eelnõu järgmiste märkustega.

1. Halduskoormuse võimalik kasv

Koalitsioonileppe punkt 178 seab eesmärgiks pidurdada uue halduskoormuse teket. Taotluste mitmeetapiline hindamine, eraldi komisjonid, iga-aastased lepingud ning SUPi nõukoja kaasamine detailsetesse eelarveotsustesse võivad pikendada otsustusprotsessi ja lükata edasi teadus- ja arendusprojektide (TA projektide) algust. See on eriti oluline lühiajaliste rakendusuuringute puhul, kus on vaja kiiresti tegutseda.

Ettepanekud:

1. Palume Tegevuse 1 taotluste hindamisel kaaluda, et TA kvaliteeti ja projekti panust valdkonna arengusse hindaks üks hindamiskomisjon. See looks vajaliku arutelu teadlastest hindajate ja ministeeriumide poliitikakujundajate vahel. Praeguse lahenduse korral toimub hindamine eraldi ja esmalt hindavad taotlusi teadlased. Nii võivad konkursilt välja jääda taotlused, mis on rakenduslikult väga olulised.
2. Soovitame jätta programmi nõukoja ülesannetest välja ministeeriumide eelarvest täiendava rahastuse otsustamise ja kvootide ümberjagamise ülesanded (ülesanded 1 ja 2).
3. Kvootide ümberjagamise kohta teeme järgmise sõnastusettepaneku: „Ministeeriumi või Riigikantselei kvootide ümberjaotamise korral lepivad muudatusega seotud osapooled selles kirjalikult kokku ja teavitavad kokkuleppest kirjalikult ETAGit.“
4. Kui ministeerium või Riigikantselei rahastab projekti oma eelarvest täiendavalt, peaks ta sellest SUPi nõukoda kirjalikult teavitama. See ei tohiks muuta programmi dokumendi lisas esitatud kvote.
5. Teeme ettepaneku, et Tegevuse 2 taotlusi hindaksid teema välja pakkunud ministeeriumid ja Riigikantselei. Teadlaste eraldi kaasamine ei ole selleks vajalik, sest ministeeriumides on olemas teadusnõunike pädevus. Selline lahendus võimaldaks projekte kiiremini algatada.

2. Tegevuse 1 minimaalne toetussumma ei arvesta uuringu kestusega

Tegevuse 1 minimaalne toetussumma on 150 000 eurot aastas. See ei arvesta olukordi, kus uuring kestab näiteks 2,5 või 3,5 aastat.

Ettepanek: Tegevuse 1 teadusuuringu minimaalne aasta-eelarve võiks olla proportsionaalne uuringu kestusega.

3. Tegevuse 2 ajaraam ja ülesehitus ei ole rakendusuuringute tellimiseks piisavalt paindlikud

Tegevuse 2 praegune ajaraam ja ülesehitus ei võimalda piisavalt paindlikult tellida eri tüüpi rakendusuuringuid, mida poliitikakujundamisel vaja on.

Ettepanekud:

1. Teeme ettepaneku lubada Tegevuse 2 raames kuulutada hankeid välja vajaduse järgi, et saaks kiiret lahendust vajavatele probleemidele paremini reageerida.
2. Soovitame lisada Tegevuse 2 alla võimaluse sõlmida mitmeaastaseid raamlepinguid, mille alusel saab korraldada vajaduspõhiseid hankeid.
3. Teeme ettepaneku loobuda Tegevuse 2 jäikadest ajalistest ja eelarvelistest piirangutest, sh kuni 12-kuulisest kestusest ja 50 000 euro suurusest minimaalsest maksumusest.
4. Soovitame loobuda Tegevuse 2 puhul nõudest, et toetatav tegevus peab olema rakendusuuring. See võimaldaks kasutada paindlikumaid, kaasaegseid ja kaasavaid koostöövorme ning reageerida paremini poliitikavajadustele.

4. SekMo meetme doktorantide palgakulu katmine SUPi kaudu

Lahendamist vajab küsimus, kuidas katta SUPi raames nende doktorantide palgakulu, kes palgatakse SekMo meetme kaudu ministeeriumisse.

Ettepanek: Teeme ettepaneku lisada doktorantide värbamise palgakulu katmine Tegevuse 3 alla ning laiendada Tegevust 3 nii, et see hõlmaks doktorantide sektoritevahelise mobiilsuse toetamist.

5. Konkursside võimalik luhtumine

Kuna SUPi vahendid lähevad arvesse avaliku sektori teadusrahastuse 1% SKP eesmärgi täitmisel, on oluline tagada planeeritud summade õigeaegne kasutuselevõtt. Seetõttu peaks määruses olema selgelt kirjas, kuidas toimitakse konkursside luhtumisel.

Risk on seda suurem, et taotluste ETAGile esitamise tähtaeg on juba 1. juuni 2026 ning ministeeriumid peavad taotlusi ette valmistama enne, kui SUPi määruse lõplik sisu on teada.

Ettepanekud:

1. Palume kirjeldada, kuidas toimitakse konkursside luhtumisel ja kuidas kuulutatakse vajaduse korral välja täiendavad konkursid.
2. Palume selgitada, mis saab planeeritud eelarvest, kui see jääb konkursside luhtumise tõttu kasutamata.

6. Programmi rakendamise mõju riigieelarvele

Programmi rakendamisel on selge eelarvemõju. Praegu ei ole selge, millele tuginevad programmi rakendamise kulude arvestused ja millistest vahenditest need kaetakse. Samuti ei ole põhjendatud, miks moodustavad ETAGi rakenduskulud ligikaudu 2% programmi kogueelarvest.

Programmi rakendamise iga-aastane kulu on ligikaudu 2% programmi eelarvest. 2026. aasta riigieelarve seletuskirja järgi on programmi kogueelarve aastatel 2027–2029 kokku 36,2 miljonit eurot. See tähendab iga-aastast rakenduskulu 724 000 eurot.

Ettepanek: Palume selgitada, millele tugineb selle kulu kalkulatsioon ja millistest vahenditest kulu kaetakse.

7. Tegevuste õiguslikud alused

SUP on sisult ministeeriumide ülene meede, millega rahastatakse valdkondlikku teadus- ja arendustegevust kõigis ministeeriumides ja Riigikantseleis. Samas on meede reguleeritud ministri määruse ja käskkirjaga.

Ettepanekud:

1. Palume selgitada, miks ministeeriumide ülest meedet reguleeritakse ministri määrusega, mitte Vabariigi Valitsuse määrusega.

Kavandatav regulatsioon tuleks kehtestada Vabariigi Valitsuse määrusega, mitte ministri määrusega, kuna tegemist ei ole üksnes ühe ministeeriumi valitsemisala sisese tehnilise või korraldusliku küsimusega. Regulatsioon puudutab riigi tasandil ühtsete tingimuste ja korra kehtestamist ning selle rakendamine eeldab erinevate asutuste ja valitsemisalade tegevuse koostoimet. Seetõttu on põhjendatud, et määrusandlik pädevus oleks antud Vabariigi Valitsusele kui kollegiaalsele organile, kellel on pädevus kujundada valitsemisalade üleseid rakendusreegleid seaduse alusel ja täitmiseks. Selline lahendus tagab regulatsiooni suurema ühtsuse, õigusselguse ja institutsionaalse kaalu ning väldib olukorda, kus sisult valitsemisaladeülene küsimus lahendatakse üksnes ühe ministri määrusega.¹

2. Palume selgitada, milline on Tegevuste 2 ja 3 õiguslik alus ning miks on need jäetud määrusest välja.

8. Dokumentides ei ole kajastatud tulevast rahastust

2026. aasta riigieelarve seletuskirjas on alates 2029. aastast strateegiliste uuringute programmis ette nähtud eelarve ka konkurentsipõhiste taotluste rahastamiseks. Ministeeriumidele kooskõlastamiseks esitatud SUPi dokumentides selle kohta infot ei ole.

Ettepanek: Palume lisada dokumentidesse info ka konkurentsipõhiste taotluste rahastamise kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karmen Joller
sotsiaalminister

¹ Vt PS § 87 p 6 ja § 94 lg 2; VVS § 27 lg 1 ja § 50 lg 1; HMS § 90 lg 1; HÕNTE § 11 lg-d 3 ja 4.

Marion Pajumets
Marion.Pajumets@sm.ee